

EDUARD VARGOVIĆ
Varaždin

KNJIŽNICA U DVORCU TRAKOŠĆAN

DIE BIBLIOTHEK IM SCHLOß TRAKOŠĆAN

Im Text wird die im Schloß Trakošćan befindliche Bibliothek der Familie Drašković dargestellt und kommentiert. Das ist eine Familienbibliothek, die man sich bei Besichtigung des Schlosses ansehen kann. Durch diesen Text sollen weitere Erforschungen des Bücherschatzes im Schloß angeregt werden, die zwar existieren, die aber bis jetzt der Öffentlichkeit unbekannt geblieben sind.

Trakošćan – stoljetni biser Hrvatskog zagorja i sjeverne Hrvatske odvajkada privlači svojom ljepotom svakog namjernika, ili pak slučajnog posjetitelja koji se poželi vratiti, štoviše ostati i uživati u njegovim čarima. Ali Trakošćan je uvijek i iznova prelijepa zagonetka za svakog istraživača. Skrivajući mnoge tajne mami istraživače i znatiželjnike, kao da time uvijek nanovo želi pokazati i potvrditi staru istinu da je povijest bitna za ljudsko društvo i da upravo na poznavanju, vrednovanju i poštivanju vlastite povijesti, kao i stvaranju novog na njezinim sigurnim temeljima, osiguravamo sebi vlastitu budućnost.

O ljepotama Trakošćana, Dvora Trakošćan i prirode koja ga okružuje, dosta je napisano¹. Njegova burna povijest također je znana. Spominje se prvi put kao Tracustian u popisu starih župa iz 1334. godine². Od te davne godine pa do 1945., kada nekadašnje vlastelinsko dobro postaje društvena svojina, Trakošćan jest višestoljetna priča obitelji Drašković (vlasnici od 15. st.), Hrvatskog zagorja i, naravno, Hrvatske. Ta je priča u mnogim svojim detaljima još neispričana. Svako novo otkriće, svaka nova spoznaja, svaki novi detalj obogaćuje tu priču.

Ovaj tekst želi nas podsjetiti na neke manje poznate, zaboravljene ili pak nepoznate pojedinosti koje će našoj priči dati novu boju i potaknuti na nova istraživanja.

Knjiga, tj. pisana riječ u bilo kojem obliku, znak je vremena u kojem se živi i radi, kao što je i znak prošlih vremena. Međutim, ona nas također, uvijek iznova upućuje na bogatstvo koje danas imamo. Odnos prema knjizi tako pokazuje općekulturni nivo društva i stanje duhovne i materijalne klime u svakodnevnom životu. Briga za knjigu (znanje uopće) postaje tako sudbonosna za smisao našeg postojanja – i za našu budućnost. Nije naodmet da ova razmišljanja imamo na umu sada kada se upoznajemo s knjižnim blagom Dvora Trakošćan.

Zahvaljujući susretljivosti direktora A. Pintarića i kustosa Dvora Trakošćan Zdenka Baloga imali smo prilike barem djelomično upoznati veliko knjižno blago. Međutim ono, što nam odmah pada u oči, jest činjenica da će kulturna i znanstvena javnost morati još pričekati da se knjižni

fond popiše, sredi, stručno obradi i objavi, da bi time bio dostupan svima koji su zainteresirani. Svakako da za taj golem posao nije potrebno samo vrijeme nego i prilična materijalna sredstva, a da se o stručnim ekipama i uvijek nužnom entuzijazmu i ne govori.

Značajno je knjižno blago Dvora Trakošćan! Za sada možemo komentirati samo popisane knjige. U inventarskoj knjizi MUZEJSKA BIBLIOTEKA fond popisanih knjiga iznosi 1055 jedinica. Popis je izvršen početkom osamdesetih godina (točnije 1982. godine). On sadrži samo one knjige koje se nalaze u biblioteci Dvora i koje posjetitelji mogu vidjeti. Knjige su smještene na originalnim 130 godina starim ali odlično sačuvanim policama i zaštićene staklom. Tako je spriječeno otuđivanje, a u isto vrijeme to je zaštita od prašine i vlage. Muzejska biblioteka, rekli smo, ima 1055 jedinica, koje su upisane na 127 stranica. Prilikom popisa nije vršena nikakva posebna klasifikacija, već su knjige zabilježene na način na koji su zatečene u samoj biblioteci.

Zastupljeno je više od 270 autora, iako se mnogi spominju više puta. Uz svaku knjigu upisan je redni broj, naziv knjige i autor. Uz jedan dio knjiga unesena je i godina izdanja. Također neke knjige imaju i pečat vlasnika (ili rukom napisano ime i prezime jednog od Draškovića). Te knjige zato imaju i svoju naročitu vrijednost.

Prema tom popisu najstarija je knjiga Biblija iz 1747. godine. To je izdanje Starog i Novog zavjeta. Izdavač je J. Georg Lochner, Nürnberg-Frankfurt. Biblija je velikog formata i pisana goticom. Knjiga je u vrlo dobrom stanju. Vjerujemo da bi se pažljivijim istraživanjem i sređivanjem cijelog knjižnog fonda Dvora Trakošćan našlo i starijih izdanja. No, kao što smo već spomenuli, to je tek zadatak koji stoji pred istraživačima.

Knjige iz muzejske biblioteke pisane su na francuskom i njemačkom jeziku (uglavnom gotica), jer su ti jezici očito Draškovićima značili istinsku vezu s Europom, ali su u isto vrijeme i pokazatelj širine njihova obrazovanja i kulture. Također je zastupljen mađarski i ponešto engleski. Izbor knjiga i prisutnost europskih jezika govori nam da su Draškovići na svoj svojstven i njima dostupan način živjeli i mislili europski, i da su osjećali što bi Europa mogla značiti za naše krajeve.

Kako nam nije moguće dati popis svih 1055 knjiga, zadržat ćemo se na nekim karakterističnim naslovima. Već i na prvi pogled zapažamo širinu zastupljenih područja, od književnosti, umjetnosti, politike, geografije i povijesti do časopisa, leksikona itd.

Književnost je bogato prisutna, jer je dobra knjiga uvijek bila rado prihvaćena u krugu porodice Drašković. Bilježimo:

1. C. Dickens: »Sammtliche Werke«
2. Fr. Schiller: »Werke I–IV«
3. W. Shakespeare: »Sammtliche Werke I–IV«

Od Goetheovih djela (Werke) sačuvane su II., III., IV. i V. knjiga, dok prva nedostaje. A. Dumas je zastupljen na francuskom jeziku. Naročito je prisutan francuski pisac G. Aimard i njegovih 69 naslova potvrđuju primat ovog autora u Muzejskoj biblioteci. Slične popularne literature ima dosta. To su na primjer Sabrana djela Felixa Dahna (1834–1912) 21 knjiga; također Sabrana djela W. F. Hackländera (1816–1877) u dvadeset knjiga. Popularna biblioteka tzv. b o z romana sadrži 26 romana različitih autora. Postoji i desetak knjiga W. Scotta.

Iz područja umjetnosti bilježimo »Leben Michelangelos« Hermanna Grimma u dva dijela, izdano u Berlin-Stuttgart. Nadalje spominjemo poznati Brockhausov konverzijski leksikon u 15 knjiga. To je izdanje Leipzig 1864. (pisano goticom i odlično sačuvano). Ova poznata izdavačka kuća osnovana je 1805. u Amsterdamu, ali je od 1807. u Leipzigu. Poznata je po izdavanju leksikona i enciklopedija. Danas djeluje u Wiesbadenu.

Povijesna znanost također je dobro zastupljena. Ukoliko tome pridodamo politiku, kao teoriju i praksu, nalazimo velik broj izvanredno lijepih i korisnih knjiga iz razdoblja 19. st. Spominjemo tek neke naslove:

1. W. Muller: Politicshe Geschichte (devet knjiga)
2. Gervinus: Das neuzehnte Jahrhundert (devet knjiga)
3. H. Laube: Der deutsche Krieg (sedam knjiga)

Zatim su to povijesne knjige u užem smislu:

1. Biographien des Plutarh
2. Gregorovius: Geschichte der Stadt Rom

Naročito impresivno djeluje osamnaest knjiga pod zajedničkim naslovom: Die Österreichisch-Ungarische Monarchie in Wort und Bild.

Ima nekoliko knjiga iz područja vojnih disciplina. To su: Militärschematismus iz 1857., kao i Archiv Geographie Kriegskunst 1813/1814/1815/1816.

Iz područja kulture i umjetnosti spominjemo:

1. Oto Hene: Kulturgeschichte des deutschen Volkes I–II
2. J. G. Sulzer: Allgemeine Theorie der schönen Künste I–II–III
3. J. von Falke: Geschichte des deutschen Kunstgewendes
4. E. M. Settinger: Der Ring des Nostradamus
5. Gahn: Nirvana I–II
6. S. Freud: Aus der Geschichte
7. Murad Efendi: Türkische Skizen

Nekoliko riječi o periodici

Časopisi su također značajno prisutni. Dokaz je to vrijednosti koju ima periodika. Tako je REVUE DES DEUS MONDES vrlo dobro zastupljena:

- 1879. 1 – 6
- 1880. 1 – 6
- 1881. 1 – 5
- 1882. 1 – 6
- 1883. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
- 1884. 1 – 12
- 1885. 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
- 1886. 1 – 12
- 1887. 6, 7, 8, 9, 10, 11
- 1888. 11, 12
- 1889. 1 – 12
- 1898. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
- 1899. 1 – 12
- 1902. 5, 6, 7, 8, 12
- 1903. 1 – 12
- 1904. 1 – 5

Ukupno je to 130 primjeraka. Može se pretpostaviti da se brojevi koji nedostaju nalaze u neobrađenom dijelu arhive, ili su jednostavno tokom godina nestali.

Od ostalih časopisa bilježimo:

1. Allgemeine Theatarzeitung, Originalblatt – 1841; 1842/1,2; 1843/1, 2, 4; 1845/3.
2. The sporting magazine – 1856; 1857; 1858. (dva primjerka); 1861/1, 2; 1862/1, 2; 1859. (dva primjerka); 1860/1, 2. Svi brojevi zajedno izgledaju kao jedna enciklopedija sporta s izvanrednim opisima pojedinih sportova (pravila, crteži, skice). Zapažamo i prisutnost periodike o konjima i lovu: Ch. Vogler: Blätter uber Pferde und Jagd, različita godišta – npr.: 1856/1, 2; 1861/1; 1862/1, 2; 1863/1, 2.

Vrijedno je spomenuti da se u biblioteci nalazi i periodika koja se »brine« o znanosti. Kao autor javlja se J. Rodenberg: Deutsche Kundschau godišta 1878., 1879., 1882., 1883., 1884., 1885., 1886., 1887., 1888., 1889.; Deutsche Rundschau godišta 1880., 1881., 1896., 1898., 1899., 1902., 1903., 1904.

Spomenimo na kraju još nekoliko interesantnih izdanja:

1. Bilder Atlas – 1, 2
2. Wiener Photographische Blätter – dva primjerka
3. R. Mahl: Enzyklopädie
4. Album obitelji Drašković
5. O. Augen: Schachmeister
6. F. Mendelson: Lieder und Gesänge (na klaviru u Dvorcu su njegove; Lieder ohne Worte)
7. S. Ljubić: Opis jugoslavenskih novaca

Biblioteka sadrži i nekoliko knjiga kuharica, s ilustracijama jela i kako se ona pripremaju.

Zaključci i prijedlozi

Već i letimičan pregled knjižnog blaga Dvora Trakošćan nudi neke zaključke i preporuke:

1. Knjižno blago Dvora Trakošćan veoma je značajno.
2. Knjižno blago Dvora Trakošćan značajan je pokazatelj duge i bogate povijesti i kulture, ne samo obitelji Drašković već i šire.
3. Dobro je što je dio knjižnog blaga izložen kako bi se posjetitelji mogli uvjeriti u vrijednosti i mjesto koje je knjiga imala u životu obitelji Drašković.
4. Sve ovo zahtijeva:
 - a. da se postojeći popisani fond knjiga sredi na suvremeni način;
 - b. da se ostalo nesredeno knjižno blago (arhiva uopće) što prije sredi;
 - c. da se napravi bibliografija knjiga i dokumenata, te da se ona objavi da bi time bila dostupna svima kojima je potrebna;
 - d. da se taj posao realizira u razumnom roku i da se u tom smislu pomogne Dvoru Trakošćan.

Sve će to pomoći da se valoriziraju vrijednosti koje Dvor Trakošćan skriva, a koje moraju biti dostupne najširoj javnosti.

SAŽETAK

Godine 1988. održan je znanstveni skup u povodu 150. obljetnice Ilirske čitaonice u Varaždinu. Jedan od priloga bio je i ovaj prikaz knjižnice obitelji Drašković koja je smještena u Dvorcu Trakošćan. Ona se može vidjeti, ali posjetiteljima nije dostupna jer se nalazi u originalnim knjižnim ormarima.

Značajno je knjižno blago Dvora Trakošćan. U inventarskoj knjizi MUZEJSKA BIBLIOTEKA koja je sastavljena 1982. g. fond popisanih knjiga iznosi 1055 jedinica. Te su knjige smještene u originalnim ormarima koji su stari 130 godina. Prilikom popisa nije vršena posebna klasifikacija, već su knjige zabilježene na način na koji su zatečene u samoj biblioteci.

Biblioteka sadrži više od 270 autora. Neke od tih knjiga nose i pečat vlasnika ili rukom napisano ime i prezime jednog od Draškovića.

Prema tom popisu najstarija je knjiga Biblija iz 1747. godine. Izdavač je J. Georg Lochner, Nürnberg-Frankfurt.

U knjižnici postoje i sabrana djela C. Dickensa, Fr. Schillera, W. Shakespeare, jedan broj časopisa, od kojih spominjemo REVUE DE DEUS MONDES, knjige iz područja kulture, povijesti, znanosti i umjetnosti, kao i iz športa, šaha, vojnih nauka itd.

Mislimo da bi se knjižno blago Dvorca Trakošćan trebalo istražiti i pripremiti bibliografija postojećeg fonda koja bi onda bila dostupna javnosti.

DIE BIBLIOTHEK IM SCHLOß TRAKOŠĆAN

Zusammenfassung

Im Jahre 1988 ist eine wissenschaftliche Versammlung anlässlich des 150. Jahrestages des Illyrischen Lesesaales in Varaždin abgehalten worden. Einer der Beiträge war auch diese Darstellung der Bibliothek im Schloß Trakošćan. Diese Bibliothek kann man sich ansehen, aber die Besucher haben keinen Zutritt, da die Werke sich in den ursprünglichen Bücherregalen befinden.

Von grosser Bedeutung ist der Bücherschatz im Schloß Trakošćan. In dem im Jahre 1982 verfaßten Inventarbuch MUSEUMBIBLIOTHEK beträgt der Fundus der aufgezeichneten Bücher 1055 Einheiten. Diese Bücher befinden sich in den 130 Jahre alten Bücherschränken. Als das Verzeichnis gemacht wurde, wurde keine spezielle Klassifikation durchgeführt, sondern sind die Bücher auf dieselbe Art und Weise aufgezeichnet worden, wie sie in der Bibliothek vorgefunden waren.

Die Bibliothek erfaßt mehr als 270 Autoren. Einige von diesen Büchern tragen auch das Siegel des Eigentümers oder den handgeschriebenen Vor- und Nachnamen eines von den Mitgliedern der Familie Drašković.

Laut diesem Verzeichnis ist das älteste Buch die Bibel aus dem Jahre 1747. Der Herausgeber ist J. Georg Lochner, Nürnberg-Frankfurt.

In der Bibliothek befinden sich auch die Gesamtwerke von C. Dickens, Fr. Schiller, W. Shakespeare, eine bestimmte Anzahl von Zeitschriften, zu erwähnen ist REVUE DE DEUS MONDES, Werke im Bereich der Kultur, Geschichte, Wissenschaft und Kunst, sowie auch Sport, Schach, Militärwissenschaft u.s.w.

Wir sind der Ansicht, daß der Bücherschatz des Schlosses Trakošćan erforscht und eine Bibliographie des vorhandenen Bücherbestandes vorbereitet werden sollte, die dann der Öffentlichkeit zugänglich sein würde.

BILJEŠKE

1. G. SZABO oduševljeno piše o Trakošćanu: »Za kratko vrijeme lijepom cestom i evo nas na ulazu u naš najpopularniji grad T r a k o š ć a n . I s pravom je popularan, ta u nama svima živi još i danas, sve nakon strahota svjetskog rata (prvog svj. rata. – V. E.), te još gorih strahota današnjih dana, romantika i smisao za romantiku, koja i nije no bijeg iz sadašnjosti, iz svijeta zbilje i okrutnosti u umišljeni svijet poezije. A

Trakošćan je inkarnacija te romantike, makar se strahota zbiljskog života nije dala ni od onuda otjerati. Ne znam, da li sam u ikojem našem parku – a vidio sam ih mnogo vrlo lijepih, od kojih mnogi danas ni ne postoje – osjećao se sretnijim nego u Trakošćanu, i to ne samo prvi put, kad me je očarao, već svagda, kad bih tamo došao. Onaj veliki i vječni sklad između parka, jezera Bednje potoka, okolnih brda i te neistinske gradine tako je neobičan, da sam uvjeren, da bi se tu onaj nesretni kralj sanjar Ljudevit bavarski prije smirio no u svom sličnom Neuschwansteinu, kojem fali svaki duh prošlosti«. G. SZABO: »Kroz Hrvatsko Zagorje«, Zagreb, 1939. str. 107.

Slično piše i K. FILIĆ: »Dvorac se uređuje kao feudalni muzej, kojem su upravo udareni prvi temelji. Opkoljen šumovitim bregovima, ogleda se dvorac u malom jezeru, iz kojega ističe rijeka Bednja, te svojim divnim krajolikom pruža priliku savršenog odmarališta«. K. FILIĆ: »Varaždin, vodič i adresar, 1953«. (Izdanje Turističkog ureda Varaždina).

2. Dvor Trakošćan tiskao je 1984. novi kratki vodič autora V. Leskoška u kojem su na kraju pobrojene najvažnije godine iz povijesti Trakošćana.

Primljeno: 1995-1-11